

Små billeder fra en stor verden

Fornem udstilling viser, hvordan man i den islamiske kunst gennem tiden har arbejdet med menneskefiguren

Udstilling

★★★★★★

AF MAI MISFELDT
 kultur@k.dk

Mange tror, at det inden for den islamiske kultur ikke er tilladt at afbilde mennesker, og i hvert fald ikke at gøre billedlige fremstillinger af muslimernes profet Muhammed. Men på Davids Samling i København, hvor der ikke mindst findes en helt enestående samling af islamiske miniaturer, viser man på en ny udstilling, at det ikke helt er sådan, det forholder sig. Bag udstillingen står henholdsvis museumsdirektør og museumsinspektør Kjeld von Folsach og Joachim Meyer.

Det er sandt, at der er en tven over for det at skildre mennesket, men der har fra den allertidligste tid, ikke mindst i de fyrstelige miljøer, været fremstillet kunstværker, hvor menneskefiguren og også profeten indgik som væsentlige elementer.

På særudstillingen "Menneskefiguren i islamisk kunst – folk, fyrster og hellige mænd", der netop er åbnet, prøver man nu på grundig og eksemplarisk vis at rette op på den meget forenkede opfattelse af den islamiske billedkultur, som ikke mindst blev understreget i Muhammed-krisen i 2005. Udstillingens anliggende er at vise, at der rigtignok inden for klassisk islamisk kunst er en agtpågivenhed over for at afbilde mennesket, i og med at mennesket er skabt af Gud og dermed er Guds billede, men at måden, man har opfattet dette på, slet ikke er så entydig, og at der især inden for de fyrstelige miljøer og de hø-

Menneskefiguren i islamisk kunst – folk, fyrster og hellige mænd. Davids Samling, København. Til den 13. maj 2018.

jere samfundslag har eksisteret en rig billedtradition, og så hvad angik skildringen af menneskelivet.

I Det Gamle Testamente findes et billedforbud, men det findes ikke i Koranen. Derimod finder man billedforbudet udtrykt i de overlevede beretninger om profeten og hans tid: hadith. Figurative billeder forbindes med afgudsdyrkelse, de tilhører det verdslige liv og står dermed i vejen for den religiøse hengivelse, og endelig skal mennesket ikke ophøje sig til skaber og hermed konkurrere med Guds skaberkraft.

I kataloget beskriver Joachim Meyer, hvordan en inspiration til at forsvare kunstneren som skaber kom fra antikkens verden i form af neoplatonismen. For inden for neoplatonismen handler skabelsen ikke om at kopiere naturen og gengive den sådan, som den er, men derimod om at fange det bagvedliggende, idéernes verden, man befatter sig med, og netop ikke verden, som den konkret udfolder sig, er det klart, at formsproget må være stiliseret. Og hvis kunstneren ikke maler den virkelige gudskabte verden, men idéens form, ophæver han sig heller ikke

til konkurrent med Gud. Selvsamme bestræbelse på at komme bag om det umiddelbare og ind til en egentlig essens er også en tanke, vi genfinder i den modernistiske kunst.

Se eksempelvis på den kostbare miniature fra cirka 1465, hvor "Profeten Muhammad møder Englen med 10.000 vinger og Englen med fire hoveder". Her ser vi profeten, som er genkendelig i sin grønne kjortel, med hvid turban og flammeglorie, ridende på sit fabelvæsen Buraq.

Værket er en illustration af en fortælling fra den såkaldte Miraj Nama-litteratur, der fortæller om Muhammads mystiske himmelfærd. Se, hvor smukt der er arbejdet med de fire hoveder, som vi genkender fra Johannes' Åbenbaring, og hvordan det tekniske problem med at få malet 10.000 vinger er løst ved at lade englen ligge i et monokromt sølvhav (der nu er oxideret sort).

I den islamiske verden har den figurative kunst ikke spillet en rolle i det offentlige rum, som vi kender det fra kirker og templer, hvor man har dyrket billedet som gudens repræsentant, ligesom gengivelse af religiøse scener heller ikke er blevet brugt didaktisk, altså som en slags historiefortælling. Den islamiske figurative billedkunst har derimod udfoldet sig i den private sfære og især i de små formater, i miniaturemalerier, som især har været brugt som bogillustrationer. I og med at billederne har været gemt inde i bøger, beskyttet for dagens lys, er de også farvemæssigt set utroligt velbevarede. I miniaturemalerierne har kunstnerne ikke

søgt det specifikke hos modellen. Men i stedet, som i den vestlige kulturs tidlige kunsthistorie, arbejdet på et mere symbolsk plan, hvor dragter og attributter kan fortælle om, hvem personerne er, og hvilken status de har.

Udstillingen "Menneskefiguren i islamisk kunst – folk, fyrster og hellige mænd" er rent arealmæssigt ikke en stor udstilling. Men der er nok at se på, og hvis man ikke bliver for træt inde i mørket (på grund af de sarte billeder er lyset meget svagt), så kan man bruge timer på de mange detaljer. Til det samme formål kan man forsyne sig med en lup, inden man går ind, noget også mindre museumsgæster vil finde sjovt.

Et af de billeder, jeg stoppede op ved, er fra Ramadan 715, hvilket vil sige år 1315, og viser "En vinskænkende automat". Vi ser en lille mandfigur, der skænker vin i et glas. Under ham ser vi nogle konstruktionsdetaljer. For figuren er ikke et menneske, men en robot, opfundet af Badi al-Zaman ibn al-Razzaz al-Jazari, som i begyndelsen af 1200-tallet skrev "Bogen om siddige mekaniske indretninger". Faktisk støttede jeg på denne multikunstner, opfinder af automater, robotter og vandhævningsmaskiner, som måske inspirerede Leonardo da Vinci, på årets skulpturudstilling i Münster, i et værk af den tyske kunstner Hito Steyerl, som havde opsøgt hans fødeby, den nu kurdiske by Cizre, på grænsen til Syrien.

Gennem udstillingen bevæger man sig gennem tre forskellige tilgange til menneskefiguren; fra det helt stili-

serede ornament, hvor menneskefiguren, fordi den gentages, blot bliver et ornament, over en mere symbolsk gengivelse og til en i vores forståelse mere naturalistisk, men stadig stiliseret skildring. Man kommer rundt om de forskellige kontekster, hvori skildringen indgår, såsom den religiøse sfære, hos fyrste og hof og kærligheds-sfæren.

Man kan godt blive ramt af en form for afmagt over sin egen kulturelle uvidenhed, for værkerne på denne udstilling spænder vidt geografisk

og tidsmæssigt. Men man kan gå til udstillingen på flere måder. Man kan læse de små tekster, der fortæller om, hvad man ser i billederne, hvornår og hvor de er fra – og på den måde prøve at få hele det kulturhistoriske på plads. Men man kan også se på dem som små individuelle kunstværker, nyde den rige ornamentik, de mange, mange fine detaljer, den måde, en hånd med småbitte negle vifter på, folden i en klædedragt og den måde, perlekæden fuldender en dragt.

Med et barn i hånden kan man tælle dyr eller opleve værkerne som tegneseriebilleder, der kan fortælles dramatiske historier ud fra. Man behøver ikke at se alle værkerne eller begribe den store historie fra ende til anden, for den er svær og kompleks. Hvis man vil vide mere, vil jeg på det varmeste anbefale kataloget, hvor man i fred og ro kan studere samtlige værker og læse sig mere ind på de komplekse problemstillinger i artikler af de to kuratorer.

Professor Jakob Skovgaard-Petersen medvirker endvidere med en interessant læsning af menneskefiguren i den moderne muslimske verden.

▲ "Profeten Muhammad møder Englen med 10.000 vinger og Englen med fire hoveder". Profeten er genkendelig i sin grønne kjortel med hvid turban og flammeglorie, ridende på sit fabelvæsen Buraq. – Foto: Davids Samling.

▲ "En vinskænkende automat" fra ramadan 715, hvilket svarer til december 1315. Miniaturen stammer fra en kopi af en al-Jazari-bog. – Foto: Davids Samling.

Kristeligt Dagblad Læserklub

Smuk kunstkalendar 2018

Kristeligt Dagblads læsere tilbydes en smuk kunstkalendar med værker skabt af Maja Lisa Engelhardt. Læs mere om kunstneren i boksen til højre. Du kan bestille kunstkalendareren på www.k.dk/kunstkalendar eller klip, udfyld og send kuponen med posten.

Nyhed
 Kunstkalendar

Maja Lisa Engelhardt
 Kunstkalendar 2018

"Den syvende dag" er titlen på de tolv malerier, der er udvalgt af Maja Lisa Engelhardt til kalenderen. Motivet skildrer en hviledag i den forstand, at skaberværket er afsluttet, og tiden til refleksion og tilbageblik er inde. Format 17,4 x 30,2 cm

199,-
 Normalpris: 249,-

Om kunstneren

Maja Lisa Engelhardt er født 1956 og bosat i Frankrig. Maja Lisa Engelhardt har udsmykket 30 kirker i Danmark og enkelte i udlandet. Lige nu er hun i gang med en monumental udsmykning i en kirke på Biola University i Los Angeles.

Især kendt for:

- Bronzeportalen til Viborg Domkirke.
- Sine illustrationer til Bibelen.
- Maja Lisa Engelhardt er repræsenteret på flere kunstmuseer i Danmark og er fast tilknyttet elizabeth harris gallery i New York.
- Maja Lisa Engelhardt har modtaget flere priser og hædersbevisninger.

Klip ud og send ind

Ja tak, jeg vil gerne bestille _____ stk. kunstkalendar 2018 af Maja Lisa Engelhardt a kr. 199,- + porto.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr: _____ By: _____

Tlf: _____

Send kuponen i en lukket kuvert mærket "Kunstkalendar 2018" til:
 Kristeligt Dagblad, Vimmelskaftet 47, 1161 København K